

Interpellatie van de h. HUBLET : Twee Alice frontons, geklasseerde werken van beeldhouwer J. Dillens, nu verlaten op Groeselenberglaan 57.

De h. Hublet heeft, vanwege zijn grote betrokkenheid bij de geschiedenis van het voormalige ziekenhuis Deux Alice, de vrijheid genomen om op verzoek van enkele buurtbewoners en leden van de Geschiedkundige Kring van Ukkel, het college te ondervragen over de toekomst van de frontons van dit voormalig ziekenhuis.

Deze twee monumentale sculpturen, in 1885 gemaakt door Julien Dillens, keken ooit uit over het instituut dat was opgericht door Adrien Bruneau. Op wonderbaarlijke wijze overleefden ze de sloop van de gebouwen in 1974 om plaats te maken voor een ziekenhuis dat voldeed aan de normen van die tijd.

De frontons, die in 1992 op initiatief van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen als monument werden geklasseerd, moesten op kosten van de eigenaar worden onderhouden en verplaatst. Deze bas-reliëfs zijn meer dan negen meter lang en dateren uit 1877. Ze verbeelden ziekenzorg, gastvrijheid voor ouderen en wederzijds onderwijs, met de dochter, kleindochter en echtgenote van Adrien Bruneau.

Het was Adrien Bruneau, een vriend van de liberale burgemeester Louis De Fré, die de bouw van het Institut des Deux Alice financierde, dat in 1883 werd ingewijd. De Fré, die ook voorzitter was van het liefdadigheidsbureau van Ukkel, was diep getroffen door de verwoestingen van de cholera-epidemie in 1866 en begaan met het lot van de behoeftigen, zieken en wezen in zijn gemeente. Hij wilde een waardige ontvangstplaats creëren.

Adrien Bruneau wilde de herinnering aan zijn te vroeg gestorven dochter Alice Bruneau en kleindochter Alice Dolez levend houden en gaf zijn instituut de naam "Les Deux Alice".

Sinds ze in 1992 op de lijst werden gezet, is de wettelijke status van de frontons steeds complexer geworden. Het lijkt erop dat het stuk grond waarop ze staan oorspronkelijk toebehoorde aan de ontwikkelaar van het Domaine de l'Observatoire, terwijl de sculpturen volgens een notariële akte werden toegeschreven aan een voormalige partner in het project die nu verdwenen is. Deze situatie werd enkele jaren geleden geanalyseerd door Urban Brussel dat concludeerde dat er geen formeel bewijs van eigendom of vermelding van klassering was.

Tegenwoordig liggen de frontons op de grond, langs een grensmuur, in een volledig verlaten gebied. De steen, die al kwetsbaar is, gaat langzaam achteruit. Een provisorische bescherming van rottende planken en afgedankte materialen ontsiert het uitzicht vanaf de noordvleugel van het domein. De werken zijn overwoekerd door vegetatie en zijn zelfs niet meer zichtbaar vanaf de straat.

Wie is de eigenaar van het perceel waar de frontons momenteel liggen? En wie is nu de wettige eigenaar van de frontons?

Op dit perceel worden binnenkort twee nieuwe gebouwen neergezet. Zijn de betrokken ontwikkelaars of eigenaren op de hoogte van hun verplichtingen met betrekking tot het behoud, het onderhoud en de restauratie van beschermde frontons? Hebben ze een permanente oplossing voor deze monumenten voorgesteld?

Is de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen nog steeds betrokken bij deze kwestie?

Kan de gemeente, die al een aantal keren als bemiddelaar is opgetreden, zich opnieuw met deze zaak bemoeien, bijvoorbeeld door de KCML in contact te brengen met de ontwikkelaars van de toekomstige nieuwbouw?

Kan het college, in afwachting van een duurzame oplossing, van de ontwikkelaar eisen dat hij de omgeving zorgvuldig opruimt en de bestaande bescherming vervangt om onomkeerbare verslechtering van dit erfgoed te voorkomen?

Schepen Biermann antwoordt dat de historische informatie van de h. Hublet helemaal juist was. Toen het ziekenhuis in 1975 werd gesloopt, werden de frontons op het laatste moment gered en bevestigd aan de oostelijke ommuring van het perceel. Ten tijde van de klassering in 1992 had de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen de schade door de westenwind al opgemerkt. Daarom stelde de KCML voor om de frontons naar de westelijke muur te verplaatsen maar dit is nooit gedaan.

In werkelijkheid is dit een groot perceel dat opeenvolgend is opgedeeld, zowel voor als na de klassering. Theoretisch had het klasseringsbesluit niet alleen de eigendom van de frontons kunnen, of zelfs moeten, bepalen maar ook de last van de erfdienstbaarheden die voortvloeien uit de klassering, d.w.z. de methodes om de frontons te onderhouden. Maar het klasseringsbesluit van 1992 zegt niets over deze punten. We kunnen dus niet met zekerheid zeggen wie de eigenaar is, laat staan wie verantwoordelijk is voor deze frontons.

In de juridische nota van de dienst Cultureel Erfgoed van Brussel-Stad wordt het vermoeden geformuleerd dat de verantwoordelijkheid voor het onderhoud gezamenlijk zou zijn en dat de eigenaars hoofdelijk aansprakelijk zouden zijn voor de verschillende percelen die voortvloeien uit de splitsing van het grote perceel. Dit standpunt wordt betwist door de verschillende promotoren. Als de eigenaar van het centrale perceel, waarvoor onlangs een vergunning werd afgeleverd door Urban Brussel, om louter praktische redenen zou ingrijpen in de frontons, zou hij handelen op een perceel dat hem niet toebehoort. Deze situatie zal waarschijnlijk leiden tot een juridische controverse, tenzij alle eigenaren erin slagen overeenstemming te bereiken over de kwestie.

Maar er is goede hoop op dit punt, aangezien BBP nr. 64, dat in 2015 door de gemeente werd goedgekeurd, een specifiek voorschrift vermeldt over de ontwikkeling en het onderhoud van de frontons. Bij de ontwikkeling van het gebied met gemengde typologie B (waarvoor onlangs door Urban Brussel een stedenbouwkundige vergunning werd afgegeven) en de aangrenzende gebieden moet rekening worden gehouden met de geklasseerde frontons en moet een voorstel worden gedaan om deze monumenten op te waarderen, bijvoorbeeld door ze te integreren in de openbare ruimte.

Maar dit betekent niet dat de promotor die het voorstel heeft gedaan verantwoordelijk is voor de uitvoering ervan. En het blijkt dat de promotor dacht dat hij het probleem kon oplossen. Bij de indiening van zijn bouwaanvraag in 2023 verklaarde de eigenaar van het perceel dat hij naar een oplossing zou zoeken, vermoedelijk ook om een ontvangstbevestiging te krijgen van een volledig dossier dat voldeed aan de BBP-vereiste.

Met de hulp van de erfgoedcel van de dienst Stedenbouw werden verschillende opties besproken, waaronder de mogelijkheid om de frontons van Julien Dillens, een bekende kunstenaar met nauwe banden met de stad Sint-Gillis, te verplaatsen. En toen deze discussies begonnen, onderzocht de KCML de mogelijkheid om verschillende monumenten die Julien Dillens had gemaakt op het kerkhof van Sint-Gillis, waar hij zelf begraven ligt, te klasseren. Schepen Biermann herinnert ons eraan dat de begraafplaats Sint-Gillis aan de Stillelaan in Ukkel ligt. In dit geval vroeg de promotor om een offerte voor het rooien en verplaatsen van de frontons, maar aangezien ze elk 4,9 ton wegen zouden de kosten voor het verplaatsen, om nog maar te zwijgen van het restaureren, kolossaal zijn en aanzienlijke technische middelen vereisen.

Toch heeft het college contact opgenomen met de gemeente Sint-Gillis om te vragen of ze interesse heeft om deze frontons te recupereren zodat ze kunnen worden geïntegreerd in een ensemble dat hulde brengt aan Julien Dillens op de site van de begraafplaats aan de Stillelaan.

Maar aangezien de stedenbouwkundige lasten voor het project in kwestie € 112.000 bedragen, leek het onredelijk om de eigenaar van het perceel en de aanvrager van de bouwvergunning deze last te laten dragen.

Deze eigenaar is echter bijzonder gevoelig voor erfgoedkwesties en heeft eerder het initiatief genomen om de buste van Edith Cavell op de hoek van de Edith Cavellstraat en de Marie Depagestraat

te restaureren. Onlangs keerde hij terug naar het college om een nieuwe toewijzing van de stedenbouwkundige lasten voor te stellen als onderdeel van een project dat ter plaatse in een kleine openbare ruimte kon worden uitgevoerd. Nu het college het principe heeft goedgekeurd, moeten de details nog worden onderzocht.